

Кожної весни, наприкінці квітня, людство відтворює в пам'яті чи принаймні в публікаціях засобів масової інформації події, пов'язані з катастрофою на 4-му енергоблоці Чорнобильської атомної електростанції. Тоді, у 1986-му, майже всім було відомо, що реактор типу РБМК вважався гордістю енергоатомників СРСР. Відтак і перша в Україні атомна станція відразу після пуску стала зразковою в енергетичній системі колишньої радянської імперії. А потім її назва стала одіозною, й політики всіляко намагалися забути про неї. Реактор зруйновано вибухом, та станція не зникла, вона стоїть на тому ж місці, де її збудували, тільки завдання її тепер інші. Про нинішній статус та перспективи ЧАЕС розповідає ця публікація

ЧОРНОБИЛЬСЬКА АЕС: МИНУЛЕ Й СЬОГОДЕННЯ

СТАТУС:

Державне спеціалізоване підприємство "Чорнобильська АЕС" (ДСП ЧАЕС) – підприємство по зняттю з експлуатації енергоблоків атомних станцій і перетворенню об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему. ДСП ЧАЕС створено на базі ЧАЕС відповідно до Указу Президента України від 25 вересня 2000 року №1084/2000 і Постанови Кабінету України від 25 квітня 2001 року № 399. ЧАЕС є експлуатуючою організацією (оператором) ядерних установок цієї АЕС на етапі зняття їх з експлуатації й подолання наслідків загрози аварії, а також установок для поводження з радіоактивними відходами і сховищ для їхнього тимчасового зберігання відповідно до чинного законодавства України.

ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ:

забезпечення безпечної експлуатації ядерних установок, засобів поводження з радіоактивними відходами й іншим устаткуванням АЕС;

безпечне зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської та інших атомних електростанцій України;

перетворення об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему;

забезпечення безпеки при поводженні з радіоактивними відходами, накопиченими на промайданчику ЧАЕС і в Зоні відчуження, а також тими, що утворюються при виведенні з експлуатації і перетворенні об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему;

забезпечення безпеки при поводженні з відпрацьованим ядерним паливом ЧАЕС;

будівництво й експлуатація об'єктів інфраструктури, необхідних для виведення Чорнобильської АЕС з експлуатації і перетворення об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему;

підготовка персоналу й підвищення його кваліфікації;

екологічний моніторинг довкілля в зоні розташування Чорнобильської АЕС;

розробка технологій, нагромадження й використання науково-технічного досвіду щодо зняття ядерних установок з експлуатації, подолання наслідків загрози аварії, а також будівництва й використання сховищ для тимчасового й довгострокового збереження радіоактивних відходів;

організація, координація й виконання науково-прикладних досліджень, упровадження науково-технічних та інших розробок, установлення зв'язків з науковими установами, в тому числі іноземними;

участь у координуванні робіт і реалізації міжнародних проектів, пов'язаних зі зняттям з експлуатації Чорнобильської АЕС і перетворенням об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему.

ВІД ГЕНЕРАТОРА – ДО ТЕРМІНАТОРА

Президент України, Кабінет Міністрів і Верховна Рада України прийняли рішення про виведення ЧАЕС зі складу Національної атомної енергогенеруючої компанії "Енергоатом" і створення на її базі державного спеціалізованого підприємства для вирішення комплексу завдань:

виконання програм припинення експлуатації енергоблоків №№1,2,3;

виконання програм зняття з експлуатації енергоблоків №№1,2,3;

безпечна поточна експлуатація зупинених енергоблоків і об'єкта "Укриття";

виконання плану заходів щодо перетворення об'єкта "Укриття" в безпечну систему;

виконання програми соціального захисту персоналу ЧАЕС у зв'язку з достроковим закриттям станції і, насамперед, створення додаткових робочих місць для персоналу, що вивільняється.

ДСП ЧАЕС створена на базі Чорнобильської АЕС відповідно з Указом Президента України від 25 вересня 2000 року №1084/2000 і Постановою Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2001 року № 399. Нове підприємство було зареєстровано 11 червня 2001 року. Державне спеціалізоване підприємство "Чорнобильська АЕС" (ДСП ЧАЕС) – підприємство по зняттю з експлуатації енерго-

блоків атомних станцій і перетворенню об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему. Постановою Кабінету України від 17.11.2001 підприємство призначене експлуатуючою організацією (оператором) ядерних установок ЧАЕС.

У 2001–2003 роках здійснювався перехід від функцій і структури Чорнобильської атомної електростанції до нових функцій спеціалізованого підприємства. Особливості правовідносин під час зняття з експлуатації енергоблоків ЧАЕС, перетворення зруйнованого четвертого енергоблоку цієї АЕС в екологічно безпечну систему, забезпечення соціального захисту персоналу ЧАЕС регулюються Законом України "Про загальні принципи подальшої експлуатації й зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення зруйнованого четвертого енергоблоку цієї АЕС в екологічно безпечну систему" № 309-XIV від 11.12.1998 зі змінами.

ЗУПИНКА

НЕ ЗМІНИТЬСЯ НЕБЕЗПЕКИ

Третій енергоблок Чорнобильської АЕС був зупинений 15 грудня 2000 року. На момент закриття на Чорнобильській АЕС працювало 9051 чоловік. За миттєвий період чисельність працюючих на ЧАЕС зменшилася практично втричі. При цьому здійснені корисні зміни функцій і структури кадрового складу, фінансово-економічної й виробничої діяльності, основних фондів підприємства.

У 2000–2003 роках з метою пом'якшення соціальних наслідків закриття Чорнобильської АЕС було вирішене першочергове завдання збереження робочих місць на основі розвитку нових видів і принципів діяльності. У зв'язку з цим після закриття станції на базі майна Чорнобильської АЕС створено 5 нових підприємств, дві міжнародні лабораторії, що дозволило не допустити зростання безробіття в місті Славутичі. Вдалося уникнути серйозних соціальних конфліктів, зберегти персонал Чорнобильської АЕС.

Для освоєння ринку послуг на інших об'єктах ядерної галузі на базі ремонтної служби ЧАЕС у складі ПАЕК "Енерго-

атом" створене підприємство "Атомремонтсервіс", де сьогодні працює понад 700 чоловік, понад 300 з них – колишні працівники ЧАЕС. На базі центру керування контраварійними діями Чорнобильської АЕС створений учбово-аварійний центр ПАЕК "Енергоатом".

ХРОНІКА ПОДІЙ

Енергоблок № 1 остаточно зупинений 30 листопада 1996 року.

Реакторна установка приведена в стан "остаточно зупинена".

Енергоблок № 2 зупинений 11 жовтня 1991 року в результаті пожежі в машинному залі.

Реакторна установка приведена в стан "остаточно зупинена".

Енергоблок № 3 зупинений 15 грудня 2000 року відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України "Про дострокове припинення експлуатації енергоблоку № 3 та остаточно закриття Чорнобильської АЕС".

На блоці довершені роботи з вивантаження ВЯП і активної зони реактора. Ведуться роботи з приведення реакторної установки блоку № 3 у стан "остаточно зупинена". Завершення робіт планується в 2010 році.

ЧАЕС ЗАЛИШАЄТЬСЯ ЯДЕРНИМ ОБ'ЄКТОМ

Щодо безпеки виведена з експлуатації станція продовжує перебувати в тих самих правовому й регламентному полях, що й діючі атомні електростанції.

Головна мета державного спеціалізованого підприємства "Чорнобильська АЕС" полягає в гарантуванні ядерної й радіаційної безпеки на всіх етапах зняття з експлуатації енергоблоків і перетворення об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему.

Адміністрація підприємства виступила з заявою про політику в сфері безпеки. Забезпечення безпеки на всіх етапах життєвого циклу атомної станції, зазначено в ній, є пріоритетною метою діяльності.

Рішення про зняття енергоблоків з експлуатації й остаточно закриття Чорнобильської АЕС прийняте ще до вичерпання проектних ресурсів енергоблоків, що немає аналогів у вітчизняній практиці атомної енергетики. Нормативна база України й галузеві стандарти у сфері зняття з експлуатації ядерних установок мають потребу в наступному вдосконаленні й розвитку з метою більш повної регламентації вимог до етапів життєвого циклу АЕС і видів діяльності, здійснюваних експлуатуючою організацією на цих етапах.

У зв'язку з відсутністю не тільки національного, але й світового досвіду в ліквідації наслідків аварій, аналогічних аварії 1986 року, перетворення об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему є найбільш складним завданням. Особливістю об'єкта "Укриття" є наявність в його приміщеннях паливоємних матеріалів, що обумовлюють довгострокову небезпеку для існуючого й майбутніх поколінь.

Виведення ЧАЕС із експлуатації вимагає паралельного проведення робіт з підготовки й зняття з експлуатації енергоблоків. Це включає будівництво необхідних об'єктів із поводження з відпрацьованим ядерним паливом (ВЯП) і РАВ, упровадження нових технологій і устаткування, здійснення заходів щодо стабілізації об'єкта "Укриття", розробки необхідної нормативно-технічної, проектно й експлуатаційної документації тощо.

Енергоблоки ЧАЕС зупинені. Однак завдання гарантування безпеки, як і раніше, залишається актуальним.